

vrijeme, pa ističe da ono leži prije svega ne u njegovoj metafizici nego u njegovim dubokim i originalnim pogledima na čovjeka i povijest, na mogućnosti života, na pravednije društvo, na kulturu koja će pripadati svima, na politiku koja će voditi računa o realnim potrebama čovjeka. Medusa konstatira: »Berdjajevljeva filozofija primata osobe u društvu, i u svakom obliku kulture, pokazuje značajnu proročku službu jer još ni danas u političkim i kulturnim institucijama mnogih država osoba nije priznata u svomu dostojanstvu i jednostavnosti.«

Medusa je želio istaknuti osnovno Berdjajevljevo iskustvo, što mu je u znatnoj mjeri uspjelo. Knjiga je pisana pregledno i jasno. Iako po opsegu malena, predstavlja izvrstan pregled Berdjajevljeve filozofije. Mada bi se moglo požaliti što se autor nije služio izvornikom umjesto prijevodima Berdjajevljevih djela te što se nije nešto više udubio u neka, poglavito ona problematičnija pitanja, ipak se trud isplatio i knjiga se može samo preporučiti i poželjeti da bi je i naše općinstvo moglo u prijevodu čitati.

2.

Josip Kribl, Otkupljenje u mislima Nikolaja Berdjajeva, Zagreb, 1983.

Prof. Kribl je objavio ovaj rad povodom Sv. godine Otkupljenja želeći na taj način dati svoj doprinos toj proslavi. U knjižici su obrađena pitanja: *Otkupljenje od čega, Pravo gledanje na Evanđelje, Otkupljenje i njegova zadaća, Otkupljenje i izvankršćansko pitanje, Opreka između evanđeoskog i zakonskog morala, Evanđeoski moral prema zakonsko-farizejskom moralu, Odnos prema grešnicima i zlima, Snažni kršćanski moral, Stradanje i bol, Uloga duha u evanđeoskom moralu.* Na kraju je objavljena bibliografija kojom se autor služio.

Dr. Kribl pokazuje, komentira i kritizira Berdjajevljeve misli o otkupljenju koje i nakon više desetljeća nisu izgubile na svojoj aktualnosti i sugestivnosti. Otkupljenje je etika milosti, etika Evanđelja, koje iznutra oslobađa čovjeka za stvaralaštvo. Po oslobađajućoj snazi koju čovjeku daje, etika otkupljenja se razlikuje od etike zakona, koja pokazuje čovjeku na dobro, ali mu ne daje snage da ga ostvari. No, Berdjajev se ne zaustavlja kod etike otkupljenja nego razvija i etiku stvaralaštva. Taj novi oblik etike nameće se zbog toga što etika otkupljenja liječi doduše čovjekov duh, ali mu ne daje operative norme za rješavanje životnih problema; čovjek treba do njih doći svojim stvaralaštvom. Stvaralaštvo je čovjekov odgovor na poziv koji mu Bog upućuje.

PRAKTIČNE SMJERNICE U KATEHEZI

Ivan Pavić

Prije samih praktičnih smjernica spomenut ću temeljne odrednice koje nam je nedavno pružila Apostolska Stolica u dvama dokumentima; a to su *Opći katehetski direktorij* koji je objavila Sv. kongregacija za kler 1971, i pobudnica Ivana Pavla II. *Catechesi tradendae* u kojoj je Sveti Otac izložio (g. 1979) načela za vjersku pouku u naše vrijeme. Svi bi naši dušobrižnici kao i katehisti trebali dobro poznavati i uvažavati ta dva crkvena dokumenta.

Crkva posebno njeguje znanosti koje pomažu katehiziranju, npr. psihologiju. U tome su bili posebno vješti i revni veliki kršćanski odgojitelji počevši od prvih kršćanskih vremena. Dosta je spomenuti sv. Augustina (+430), koji

je napisao *De catechizandis rudibus*. Sv. Augustin je veliki psiholog i pedagog, kako to pokazuju njegove *Ispovijesti*. Njegova opažanja o odgoju mladeži vrijede i u našem XX. stoljeću te mogu služiti kao uzor didaktičarima i odgojiteljima svih vremena.

Načelo »nova et vetera« vrijedi uvijek za svaku znanost i praksu, a osobito mora vrijediti za katehizaciju. Dandanas imamo, doduše, mnoga tehnička sredstva kojima olakšavamo pouku i život, ali to mogu biti samo pomoćna (!) sredstva.

Sada se izdaju i razni katekizmi »ad experimentum«, u kojima se miješaju priče i krilatice koje nemaju veze s obavljenom i sigurnom istinom. Tu bude svega i svačega, a negdje kao »per accidens«, nalazi se i ono što je najbitnije za vjeru i život kršćanina. Zbog takve je metode oštro kritiziran *Il catechismo dei fanciulli*, br. 3, što je izdala g. 1974. talijanska BK (CEI) (usp. P. C. Landucci u *Studi cattolici*, XI, 1976.). Još više je zato kritiziran francuski blistavi priručnik *Pierres vivants — Catechese 80*. Zbog toga je prošle godine 1983. išao u Francusku sam pročelnik Sv. kongregacije za nauk vjere kard. Ratzinger, da bi ispravio ono što je francuski episkopat odobrio za katehizaciju. Pogrešno je bilo što su se ondješnji biskupi oslonili na svoje »prenapredne« stručnjake pa nametnuli njihov katekizam francuskoj Crkvi. Zato je kard. J. Ratzinger u siječnju 1983. držao predavanja u Lionu i Parizu da popravi ogromne manjkavosti tog katekizma. Glavna predavanja su izdana u brošurici *Transmission de la Foi et sources de la Foi*. Katolička štampa u Hrvatskoj je, na žalost, ignorirala taj važan nastup i govore pročelnika Sv. kongregacije.

I drugdje se može dogoditi da episkopat prihvati što je spremila ekipa modernih teologa ili katehetskih stručnjaka pa da izda ono što nije dobro. Zato novi Kodeks crkvenog prava (1983) propisuje u kan. 775, 2: »Biskupska konferencija, ako smatra korisnim, mora se pobrinuti da se izdaju katekizmi za njezino područje, pošto budu odobreni od Svete Stolice«.

Dakako, prema 1 istog kanona, ostaje i dalje nadležnost pojedinog mjesnog Biskupa za odobrenje katekizma, bez obzira gdje će se upotrebljavati. BK može spremati katekizme i za čitavo svoje područje, ali izdati ga može tek pošto ga odobri Sveta Stolica. Iz toga ne slijedi da, samo radi jedinstva, smije zabraniti druge katekizme, kako su bili učinili u Francuskoj. Načelo »jedinstva« može koristiti, ali također naškoditi, pa i time što koči napredak.

»Jedinstvo« je lijepa stvar i može biti ekonomski (!) korisno. Ali potrebno je i nužno ono jedinstvo što ga traži ispravna vjera. Mi moramo podupirati napredak u metodama i, prema svojoj mogućnosti, u zgodnim pomoćnim sredstvima; ali njihov cilj mora biti potpuna vjera i pravi vjerski život.

Iz ovoga izviru opće smjernice koje moramo praktički provoditi. Ja sam nastojao po njima katehizirati osobito djecu i mlade kroz četrdesetak godina dušobrižničke službe. Tako sam spremao za sebe i druge glavno pomoćno sredstvo tj. katekizme. Do sada je izašlo 20 izdanja mojih »biblijskih katekizama«, jer sam već ispočetka katehizirao polazeći od Biblije. Prva su izdanja, namijenjena uglavnom za Istru, tiskana svaka u nakladi od desetak tisuća, a zadnjih 15 izdanja svako po dvadesetak tisuća primjeraka. Prošle je god. 1983. tiskano 14. izdanje *Radosne vijesti*, a 1984. četvrto izdanje *Knjige o Božjem narodu*.

Time nisam zadovoljan. Više puta sam u našem tisku izrazio potrebu da se uz katekizme spremaju i tiskaju tzv. »Radne bilježnice« za pojedine razrede. Dakako, bez šire suradnje kateheta i podrške od više crkvene vlasti ne može se to postići. Za ovaj pothvat nije dobro načelo da svaki gura samo svoje. Za ovo bi nam bio potreban »apostolat štampe«...

O karakteristikama mojih katekizama pisali su već drugi, i ja sam u *Katehisti i Crkvi u svijetu*. Neki su me nukali da pišem katekizme i za više razrede osnovnih škola, pa i za srednje škole. To nisam mogao, iako sam bio spreman surađivati u tom cilju s drugima koji bi to od mene tražili.

Neki su izrazili mišljenje da se mora davati djeci u svakom razredu novu knjigu, jer što je novo daje im više veselja. Ali ni u zemljama gdje su prilike za to mnogo pogodnije ne izdaju uvijek posebne katekizme za pojedine razrede, barem ne za župnu katehezu. Ipak bi se i u nas moglo takvoj želji udovoljiti, ako bi se za pojedine razrede izdavale zgodne »Radne bilježnice«.

U Austriji su sada za 4 viša školska razreda (Hauptschule) uvedena 4 velika sveska nazvana *Arbeitsbuch Religion*, tj. Radna vjeronaučna knjiga. Svaka je je ilustrirana mnogim slikama i crtežima, a ima dosta praznih prostora za rad učenika. Predviđeno je da se te knjige obnavljaju svakih pet godina. Mi se ne bismo trebali upuštati u takve pothvate, nego bismo mogli svake godine izdavati svoje skromne »Radne bilježnice« u kojima bi se na sličan način pratilo u svakom razredu naše katekizme. U tim bi bilježnicama bilo to više novosti što bi ih pružala suradnja mnogih katehista i katehistica. Obilovale bi slike, pitanja i razni poticaji za rad. To bi izlazilo dvaput godišnje; naime, za I. i za II. semestar, u formi školske bilježnice, s dosta praznih prostora za pisanje i crtanje, te ne bi bilo potrebno da djeca uzimaju druge bilježnice ili pisanke.

Moja je stara želja da se nađu revni i poduzetni župnici koji bi zajedno s katehistima pokrenuli posao za vjeronaučne »Radne bilježnice«. Ne mora se najednom početi s izdavanjem svih R. b. za sve razrede od 1. do 8. Treba početi s malim da se s vremenom postigne više. U mnogome može biti uzor *Mali koncil*. A ne treba se bojati ni suviše zalihe. Ako se jednom naprave dva sveščića za dva semestra jednog razreda, može se predvidjeti da ostatak jednog godišta vrijedi i dalje, ako nije upotrebljen. — To je moja ideja i želja. Nadam se da ovo neće ostati »glas vapijućega u pustinji«.

NOVE KNJIGE

CORRESPONDENTIA BULICIANA, I svezak: KORESPONDENCIJA — CORRESPONDANCE FRANE BULIĆ-HIPPOLYTE DELEHAYE (sabrao dr. Ivan Gstojić), izd. Crkva u svijetu, Split, 1984. Dokumentarno izdanje o Bulićevu radu i razvojnim putovima naše arheološke znanosti. Cijena: tvrdi uvez 1500 din, meki 1000 din. Narudžbe: Crkva u svijetu, Zrinsko-Frankopanska 14, 58000 Split.

Zvonimir Baotić: TEMELJI PROPOVJEDNIŠTVA, »Vrelo života«, Sarajevo, 1984. Cijena 200 din. Narudžbe: »Vrelo života«, 71001 Sarajevo, pp. 155.

Sveti Bernard: O MARIJI, Symposion, Split, 1984. Autentični marijanski tekstovi. Cijena 700 din. Narudžbe: Samostan sv. Klare, Končareva 29, 58000 Split.

Fra Berislav i fra Andrija Nikić: HRVATSKA KATOLIČKA MISIJA BONN, deset godina života i rada, Split-Bon, 1984. Cijena 900 din, za inozemstvo 50 DM. Narudžbe: »Kačić«, A. Jonića 1, 58230 Sinj; ili, za inozemstvo: Hrvatska kat. misija, 53 Bonn, Noeggerathstr. 18.

Ignacio Larrañaga: MARIJINA ŠUTNJA /preveli: Marin Mandić i Ivan Peran/, Zagreb, 1984. Narudžbe: Ivan Buhin, Župni ured, Stenjevac 9, 41090 Zagreb.

Marija Valtorska: SPJEV O BOGO-ČOVJEKU, sv. III, dio 1, Župski ured Jelsa. Cijena tvrdo uvezano 700 din, meko 600 din. Narudžbe: Župski ured Jelsa, 58465 Jelsa.

THE CARTULARY OF THE BENEDICTINE ABBEY OF ST PETER OF GUMAY /Croatia/ 1080-1187, Edited by Edo Pivčević, Bristol 1984, David